

Književni osvrt knjige poezije „UVID SADAŠNJOSTI“ Ines Peruško Rihtar

Osjetilne spoznaje odlučivanja

Quid est essentia? Festina lente, charissime lector¹

*„ Ja ne sanjam o sreći. No ne sumnjam o sreći.
Gle ovoga dvojstva i trojstva moga: ima u meni
tmine
no ima u meni vedrine,
i moja divna sloga.“*

(pjesma ZAPIS NA PRAGU, Tin Ujević – knjiga
POEZIJA, Tin Ujević, SVJETLOST, Sarajevo, 1989.,
str.89.)

Poetika kontradiktornosti suvislosti usmjerena. Knjiga poezije UVID SADAŠNJOSTI, pjesnikinje Ines Peruško-Rihtar pred nama razastire čudne nakane *osobnosti naturale* autorice

¹ Šta je suština? Požuri polako, dragi čitatelju...“*U raspravi s Ernestom Laclauom na Internetu, Judith Butler iznijela je krasnu hegelovsku misao u vezi s odlučivanjem: ne samo da se nijedna odluka ne donosi u apsolutnoj praznini, daje svaka odluka kontekstualizirana, da je ona odluka-u-kontekstu, nego su i sami konteksti:*

na neki način proizvedeni odlukama, lo jest, postoji stanovito udvostručivanje donošenja odluka Prvo je tu odluka da se označi ili omeđi kontekst u kojemu će odluka (o tome kakve se razlike ne smiju uključiti u dani poredak) biti donesena, a zatim označavanje određenih vrsta razlika kao neprihvatljivih.

Neodlučivost je ovdje radikalna: nikada se ne može dosegnuti "čisti" kontekst koji prethodi odluci; svaki kontekst je "uvijek-već" retroaktivno konstituiran odlukom (kao u slučaju razloga da se nešto učini, koji su uvijek barem minimalno retroaktivno postulirani činom odluke koju utemeljuju - tek kad već odlučimo vjerovati, razlozi za vjerovanje postaju nam u lje, oljivi, a ne obraćamo). Drugi vid iste postavke jest taj da ne samo da nema odluke bez isključivanja (tj. svaka odluka isključuje niz mogućnosti) nego je i sam čin odluke moguć tek putem svojevrsnog isključivanja: nešto mora biti isključeno da bismo postali bića koja donose odluke.“
Slavoj Žižek „Škakljivi subjekt-Odsutno središte političke ontologije“ (Str.15., TDK „Šahinpašić, Sarajevo, 2006.)

izgrađenog osjećaja za prostor, vrijeme ali i egzistencijalnost unutar neodlučnosti radikalne odlučivosti same. I u poeziji.

Unutar mogućnosti traženja, isprepletene mudrošću, ljubavlju i predanosti sebi, drugome, prirodi unutar oboje, ali i prema snažnim varijacijama sveobuhvatnosti čudesnog okvira postojanja, ona diše. Vatreno, jasno i itekako glasno.

Kada govori o ljubavi, ona je Afrodita uznesenja: „*Mislit ću na tebe/i onog dana/kada kiše prestanu ljevati,/kada sve oluje postanu tiše/i onda kada vjetrovi prestanu puhati/u noći hladne,/dok će bijeli snijeg padati.*“...no, ona je i nihilizmom optočena „*Mislima prolazim očima tvojim,/jer sve prolazi i sve će proći.*“...dok ciničnim htijenjem saopštava „*Na dlanovima zapisano stoji,/život i smrt u jednom,/bliske izdajice ljudskoga roda.*“

Kao na dotrajaloj drvenoj barci u susretu sa nemirnim valovima svakidašnjice, dok je vjetrovi usmjeravaju hridima konačnih odluka, ona se bori riječima sreće i tuge, kreirajući sopstvene odluke, raznoseći žestinom nastupa sve ono što joj smeta unutar kreacije sopstvenog bića. Koje voli, pati, ali i bori se protiv gladi...života, ali i smrti. Istovremeno znajući, da na ovaj ili onaj način, svakako...gubi. I kada pobijedi.

Ines Peruško-Rihtar je *autor smisla*. Koji obuhvaća ne samo vlastita, poželjna očekivanja, već i čitateljska. Ona je nas pročitala, upravo u trenutku njenog čitanja, sa naše strane. Apsurdnost prethodne rečenice se očituje u očekivanim nadama smisla. Autorskog. Dok kreira stihove čudnih nakana...“... *Što je čovjek od čovjeka/dok uživa u zraku što diše,/u mističnoj dubini kroz portal smisla/hladno prekoračenje svijesti...*“ Vratolomije svijesti koje oduzimaju dah i nisu ništa drugo do otvaranje grobnice izgubljenog Krona, boga žetve, koji u ovome slučaju, kastrirajući postojeće vizije, kreira snažnu, novu Afroditu.

Žestina njenog otiska je vrlina njenih nagona dok veli „...*šuti i ne plači,/zatvori oči i zaboravi,/jer stigao je anđeo smrti,/da nas spasi....*“ tražeći smisao u besmislu svakodnevnice čekajući nošenje „*kaleža iste duše*“.

Ovdje je podsmijeh je u smijehu vlastitome. Nimalo ciničan, isuviše suvisao, u potrebi da razazna sopstvene boli smijući se. Smijući se svemu, ali ponajviše sebi, ona shvata da samo na taj način pravi otklon od bijednih, jednostavnih, životnih *repeticia*. Koje nisu *mater studiorum*. Kao ni povijest sama.

Usudući se kazati da pjesničkom uobličenošću Ines stvara nove kanone unutar shvatanja ideologije svijesti ljudske predanosti. Smislu. Kojeg nema. Ali i ima. Zavisno od kuta gledanja...“ *Darujem ti sebe ljubavi,/u svađama, psovka, /prijateljima,/u instrumentalu,/u pjesmi, stihovima,/kroz pogled bez riječi,/u znoju što kaplje sa čela*“...Njena ljubav nije svakodnevna predanost, iako snažna, već suština samog poimanja te riječi...ljubavi...koja ne mora biti samo fizička (a jeste), isprepletana (a jeste), psihološki iscrpljujuća (a jeste), svjetla (a jeste) i mutna (a jeste). Već isključivo *jeste* sve navedeno unutar nesavršenog oblika svijesti u biću koje koristi samo 6 % vlastite mogućnosti spoznaje mozgom što se naziva. A kako bi i bilo drugačije od osobnosti koja je proizvod laboratorije Svevišnjeg (kako god ga mi nazivali) dok je pokušavao pripremiti mit o čovjeku, kreirajući mit o nesavršenosti upravo tog...čovjeka.

Njene minijature (oprostite, *iluminacije*) su priča *specifica*, jer se pred nama otvara novi svijet razotkrivenih, upravo, mitova o poeziji. Snažne reference jednostavnih naboja eksplozivno razaraju mogućnost shvatanja suštine. Što i jeste bio cilj. Kako? Odgovor je u „vođenju“ pjesama koje, u ovom slučaju *dalijeovski*, namjerno, nedorečeno, nama ostavljaju mogućnost da izađemo iz lavirinta tunela na svjetlo dana ni ne sluteći da je svjetlost na kraju upravo tog tunela bio samo bljesak odlazeće zvijezde. I šta tada? Nastavljamo čitati Ines.

Život *poetica* ove pjesnikinje i jeste neprekidni neprekinuti pokret. Jednom je neko lijepo rekao: *Cilj nije ništa. Kretanje je sve*. I upravo zbog toga njeno *hodanje*, iako je, samo naizgled, usmjereno drugome, usudiću se dodati: Da, drugome, ali *alter egu* vlastitome. Pjesnici upravo skrivenim metaforama nerijetko razotkrivaju sopstvena traumatična iskustva preslikavajući ih na papir naših osjetila. Dok *hodamo* ka...smislu. U tišini bučne svekolike stvarnosti, ova pjesnikinja pronalazi riječi utjehe vapeći ka poimanju suštine egzistencijalnosti *per se*, kako i sama veli... “ *Rekli su mi/ nemoj nikad sumnjat/a ja se ipak pitam*. “ Don Ivan Grubešić² je nedavno rekao da ateisti, ali i teisti sumnjaju. I da je to dobro ka konačnom shvatanju sveobuhvatne svijesti koja nas vodi iz jednog u drugi svijet. A ona se pita! Dok i dalje traži mir u srcu, vlastitome. Bez prestanka pokušavajući ispraviti upravo „grešku u sistemu“ javstva.

Čak i kada plaće riječima usmjerena nekom drugom prostoru unutar vremena istovjetnosti usmjerenog... “...u Zagrebu u rano ljeto,/plovim po moru misli/kao za inat grču realnosti. “

Shvatajući prolaznost života, ali ne i svijesti o njemu, i u njemu, pjesnikinja u *Oblaku*³, ali i u *Sjeti*⁴ zazire od kraja. Znajući da sve i jeste upravo stvoreno unutar zadovoljstva i boli, zaboravu stremeći. *Contradictio in adiecto*? Ne, već suština stvari. Sve je u dvije navedene riječi. *Zadovoljstvo* stvaranjem, ljubavlju, trajanjem i srećom i *bol* u razaranju, zaboravu, mržnji i nesreći. Ljudsko je. Ne samo griješiti.

Oksimoron u upotrebi nije samo „krštenje kišom“ već i „razigrane noći“ dok postaje „nagrižena od starosti“. I sve u jednoj pjesmi „Odgovori, Odjeci, Umirući“ koja, po meni, i jeste kutni kamen njene poezije. U ovoj knjizi. Zbog čega? Odgovor je jednostavan. Najsloženije stvari su najjednostavnije a u navedenoj pjesmi je sve rečeno. Suštinsko. Njeno. Objedinjujući htijenja usmjerena razumjevanju života i smrti...ljubavi i mržnje...jin i janga. Da ne nabrajam. Kazaće vam se samo, kada je iščitajte, ne samo pročitate. Čak i kada koketira sa virtualnim, digitalnim svijetom XXI vijeka, pred nama je starica samospoznaje. Učena i

² Doktor znanosti-sociolog religije, svećenik i političar, (Dicmo, Hrvatska, 1936)

³ *OBLAK...Okrenula sam pogled ka nebu/draguljasti oblak plovi/ zagušljivim zrakom lagano/kao brod ka svojoj luci/kao da se oprašta od života/harmonično u krugu/mješavinom zadovoljstva i boli.*

⁴ *SJETA...U sjenci trajanja,/izreknut zaborav/utopljen u noći,/težak kao tuća/kao nebo iznad mene.*

vidljiva nit apstraktnog otjelovljena u realnom svijetu nadanja. Unutar zadovoljstva i boli, da ne zaboravim.

Dok koristi duhovnošću opijene riječi ona jasno zna čemu je usmjerena...“ *Gospa u mojoj podsvjesti nadzire moć/kako zapaliti ili obuzdati/mudrost ili duh svemira.*“...znajući da „*Prirodna*“ nije samo u naslovu pjesme već i u glazuri činjenja samog. Kada vjeruje. I sebi.

No, kao krešendo sopstvenog bića, pred nama je i mozaik kretanja naslova knjige unutar UVIDA SADAŠNJOSTI. O ovoj pjesmi su suviše riječi. Dovoljno je čitati. No, ja predlažem da je gledate. Vidjećete štošta neviđenog. Unutar osjetilne spoznaje odlučivanja. U tijelu žene u ženi, idući ka drugoj pjesmi, nekoj drugoj JA⁵.

Ines je nadahnuta pjesnikinja. Vođena nevidljivim strunama alternative, ne prepuštajući ništa slučaju, trezvono se suočava sa realnošću i „vodi igru“. Igru rođenja, ljubavi/života, ali i smrti sui generis, za koju navedoh i u *DIOGEN pro kultura magazinu*: „*Neopterećena svakodnevnim jadikovkama izgubljenih nada, pred nama se otvara valovita sjena...sreće. Radosti postojanja, htijenja i želje. Da voli. Da bude dio bitka vlastitoga. Ne otuđeni, već uljuđeni oblik svjesnosti koji i traži...da voli...i traži...da bude dio...*

Istovremeno, Ines Peruško Rihtar vlastitu snagu crpi upravo iz te predanosti ljubavi. I uz sopstveni Perpetum-ljubavi- mobile, opstaje. U inat lažnim predanjima. Da ne pominjemo fake love, at all.“

Poezije Ines Peruško Rihtar nije samo poezija toka svijesti rastresenog bića. To je i putokaz na raskršću razorene sudbine. Ali kamo? Odgovor prepuštam vama, poštovani čitaoci, jer i vaša sudbina poimanja je određena upravo načinom viđenja ove *poetike sublimaris*. Zavisno od čitanja. Upravo ove poezije. Unutar osjetilne spoznaje odlučivanja. I vaše.

Sabahudin Hadžialić

Sarajevo, Bosna i Hercegovina

23.10.2012.

⁵ Jedna zora, /bez pardona u hodniku/Insomnična, /u zvuku koji nestaje, odzvanja./Uštipni me za ruku kasnije/Kosti, krevet i ja.